

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag om lagstiftning om överföring av vissa ansökningsärenden från tingsrätterna till magistraterna

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om faderskap, lagen om gåvoutfästelser, äktenskapslagen, utsökninglagen och lagen om återvinning till konkursbo ändras.

Propositionen bidrar till utvecklingen av domstolsväsendet därigenom att den leder till att domstolarna bättre kan koncentrera sig på sin huvuduppgift, dvs. att garantera rättssäkerhet, bevara rättsfriden och erbjuda medborgarna rättsskydd. Som ett led i utvecklingen föreslås att vissa ärendegrupper, där det snarare är fråga om registrering än rättegång, överförs från tingsrätterna till statens allmänna lokalförvaltningsmyndigheter, magistraterna. Syftet med förslaget är att uppnå en ändamålsenligare arbetsfördelning mellan justitieförvaltningen och registerförvaltningen samtidigt som rättsskyddet och kunden

beaktas.

I propositionen föreslås att fastställandet av erkännanden av faderskap, registreringen av äktenskapsförord, registreringen av yrkanden om att ingendera maken skall ha giftorätt i den andra makens egendom, registreringen av gåvor mellan närstående, registreringen av avtal om vilken lag som skall tillämpas på makars förmögenhetsförhållanden samt registreringen av avvittringshandlingar i framtiden skall höra till magistratens uppgifter. Ingen av dessa ärendegrupper anses kräva så vidsträckt och invecklad juridisk prövning att det inte vore lämpligt att behandla dem vid magistraten i stället för tingsrätten.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2003.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning.....	4
2. Nuläge	4
2.1. Handläggning av ansökningsärenden i tingsrätterna.....	4
2.2. Magistraterna.....	5
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	5
3.1. Omständigheter som bör beaktas vid överföring av ansökningsärenden .	5
3.1.1. Rättsskydd.....	5
3.1.2. Kundvänlighet.....	6
3.1.3. Ändamålsenlighet	6
3.2. Fastställande av erkännande av faderskap	6
3.3. Vissa registreringsärenden	7
4. Propositionens verkningar	9
5. Beredningen av propositionen	9
5.1. Beredningskeden och beredningsmaterial.....	9
5.2. Utlåtanden	10
DETALJMOTIVERING.....	10
1. Motivering till lagförslagen.....	10
1.1. Lagen om faderskap	10
1.2. Lagen om gåvoutfästelser.....	11
1.3. Äktenskapslagen	12
1.4. Utsökningslagen	13
3 kap. Allmänna stadganden om verkställighet av domar och utslag.	13
1.5. Lagen om återvinning till konkursbo	13
2. Närmare bestämmelser och föreskrifter.....	13
3. Ikraftträdande.....	14
LAGFÖRSLAGEN.....	15
om ändring av lagen om faderskap.....	15
om ändring av lagen om gåvoutfästelser	17
om ändring av äktenskapslagen	18
om ändring av 3 kap. 36 § utsökningslagen	20
om ändring av 9 § lagen om återvinning till konkursbo	21
BILAGA.....	22

PARALLELLTEXTER.....	22
om ändring av lagen om faderskap.....	22
om ändring av lagen om gåvoutfästelser	24
om ändring av äktenskapslagen	25
om ändring av 3 kap. 36 § utsökningslagen	28
om ändring av 9 § lagen om återvinning till konkursbo	29

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Den grundläggande utredningen ”Överföring av vissa ansökningsärenden från tingsrätterna till magistraterna” som utfördes på uppdrag av justitieministeriet, blev klar 1998. I enlighet med statsrådets projektportfölj har utredningen och utlåtandena om den legat till grund för utformningen och verkställigheten av domstolsväsendets utvecklingsprogram. Enligt utredningen skall domstolarna utvecklas med betoning av deras huvudsakliga uppgifter, dvs. att genom att avgöra enskilda ärenden garantera rättssäkerhet, bevara rättsfriden och erbjuda medborgarna rättsskydd. Till utvecklingsarbetet hör inte bara omprövning av domstolsväsendets uppbyggnad och domarnas ställning utan också revidering av de processuella reglerna, effektivare utnyttjande av datateknik samt eventuell överföring av uppgifter utanför den egentliga dömande verksamheten till andra myndigheter.

Särskilt gällde det att överväga möjligheterna att överföra sådana otvistiga registreringsärenden som gäller fysiska eller juridiska personers rättsliga ställning från tingsrätterna till andra myndigheter. Syftet med överföringen är att domstolarna tydligare än tidigare skall profilera sig som sakkunnig-ämbetsverk i frågor som gäller bedömning av juridiskt relevanta omständigheter och tillämpning av lagstiftningen. Det är inte i sig fråga om att finna totalekonomiska kostnadsbesparingar, eftersom de registreringsuppgifter det gäller i vilket fall som helst utgör en sådan service som det allmänna skall tillhandahålla genom någon myndighet.

Totalreformen av förmynderskapslagstiftningen trädde i kraft mot slutet av 1999. Genom reformen eftersträvades en övergripande reglering av förmynderskapsväsendet och de förmynderskapsärenden som behandlades som ansökningsärenden av tingsrätterna, samtidigt som också rättsskyddssynpunkterna skulle tillgodoses. I samband med reformen överfördes vissa av tingsrättens uppgifter i dess egenskap av förmyndarmyndighet till magistraten.

Avsikten med propositionen är att vissa av

de registreringsärenden som nu handhas av tingsrätterna helt och hållet överförs till magistraterna. Därigenom är det inte fråga om delad behörighet. Ärendena som överförs gäller fastställande av erkännande av faderskap, registrering av äktenskapsförord, registrering av yrkanden om att ingendera maken skall ha giftorätt i den andra makens egendom, registrering av gåvor mellan närstående, registrering av avtal om vilken lag som skall tillämpas på makars förmögenhetsförhållanden samt registrering av avvitringshandlingar.

2. Nuläge

2.1. Handläggning av ansökningsärenden i tingsrätterna

Finlands 66 tingsrätter avgjorde ca 75 000 ansökningsärenden år 2001. De största ärendegrupperna utgjordes av fastställanden av erkännanden av faderskap och äktenskaps-skillnadsärenden. Av de förra avgjordes knappt 22 000, av de senare drygt 18 000.

Ansökningsärenden i tingsrätterna behandlas i enlighet med lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt (307/1986) och i tillämpliga delar rättegångsbalken. De flesta ansökningsärenden avgörs i kansliet utan att handläggas vid rätens sammanträde. Merparten av de icke-tvistiga ärendena avgörs av en notarie som utför sin domstolspraktik. Också tingsrätternas kanslipersonal har i allmänhet rätt att avgöra ansökningsärenden med karaktär av registrering. Enligt 19 § tingsrättslagen (581/1993) kan nämligen lagmannen förordna någon som hör till kanslipersonalen att avgöra ärenden som inte kräver juridisk prövning. För att delegering av uppgifter skall vara möjlig måste den som uppgifterna delegeras till ha behövlig utbildning och även i övrigt ha visat den skicklighet och förmåga som uppgifterna förutsätter. Om ett ärende som på detta sätt kommer till behandling är omfattande, öppet för tolkning eller annars svårt att avgöra, skall det överföras till en notarie, tingsfiskal eller tingsdomare för avgö-

rande. Delegeringen gör det möjligt för tingsrätternas jurister och kanslipersonal att samarbeta, varigenom de förstnämnda kan koncentrera sig på egentligt domararbete. Tingsrättens handläggning av icke-tvistiga ansökningsärenden är numera i regel både snabb och smidig.

2.2. Magistraterna

De 37 magistraterna är statliga lokalförvaltningsmyndigheter, vars verksamhetsområden omfattar ett eller flera härad. I landskapet Åland sköter länsstyrelsen den lokala myndighetens uppgifter. Förutom sina huvudsakliga verksamhetsställen har magistraterna dessutom sammanlagt 22 servicebyråer, som tillhandahåller alla registerförvaltningens tjänster. I de härad där magistraten inte har något eget verksamhetsställe, finns dess tjänster att tillgå på häradssambetenas servicebyråer och hos andra enheter där myndigheterna gemensamt tillhandahåller service. Magistraterna sköter uppgifter inom flera olika förvaltningsområden. I fråga om resultatstyrningen och annan administrativ styrning hör magistraterna till inrikesministeriets förvaltningsområde.

Bestämmelser om magistraternas organisation ingår i lagen (166/1996) och förordningen (248/1996) om registerförvaltningen. Förfarandet vid magistraterna regleras i sin tur i lagen om förvaltningsförfarande (598/1982). När ändring söks i magistraternas beslut tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996). Magistraterna är chefsämbetsverk, där häradsskrivaren, som är chef för magistraten, avgör ärendena, om inte någon annan har förordnats att avgöra dem i magistratens arbetsordning. Vissa förmynderskapsärenden skall enligt lag avgöras på föredragning. Behörighetsvillkor för häradsskrivare vid magistraterna är juris kandidatexamen. Vid magistraterna tjänstgör för närvarande ca 130 personer med sådan examen.

Till magistraternas nuvarande uppgifter hör att upprätthålla det riksomfattande befolkningsdatasystemet, att vara lokalmyndighet för handelsregistret och föreningsregistret samt att sköta många olika slags allmänna förvaltningsuppgifter, såsom att tillhandahå-

la tjänster som notarius publicus och allmänt köpvittne, avgöra namnfrågor, fastställa delägarförteckningarna i bouppteckningar samt förrätta civila vigslar. Enligt den nya lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) är magistraterna vidare förmyndarmyndigheter.

Magistraternas uppgifter och organisation har under de senaste åren undergått många stora förändringar. I överensstämmelse med de allmänna principerna för utveckling av förvaltningen har central- och regionalförvaltningsuppgifter överförts till magistraterna. I samband med häradssreformen omorganiserades magistraterna och blev en del av häradsförvaltningen. Datateknikens utveckling har fört med sig förändrade arbetsmetoder för magistraterna och även registerförvaltningsuppgifterna har ändrat karaktär.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Omständigheter som bör beaktas vid överföring av ansökningsärenden

3.1.1. Rättsskydd

Bestämmelser om rättsskydd ingår i 21 § grundlagen. Det innebär säkerhet å ena sidan om att var och en kan få sin sak behandlad av en oavhängig domstol eller annan myndighet och å andra sidan om att lagarna är lika för alla och att tillämpningen av dem är enhetlig, jämlik och opartisk. Rättsskyddet omfattar också de garantier för god förvaltning som skall iaktas i ett korrekt myndighetsförfarande, nämligen bl.a. offentlig handläggning, rätten att bli hörd, rätten att få ett motiverat beslut och rätten att söka ändring.

Tillgodoseendet av rättsskyddet när det gäller ansökningsärenden kräver det bl.a. att den tjänsteman som handlägger ärendet urskiljer de juridiska problemen i saken och förmår komma till ett lagenligt avgörande antingen genom att själv avgöra ärendet eller genom att överföra det till rätt nivå i beslutshierarkin. För att detta skall kunna garanteras måste de tjänstemän som handlägger ansökningsärenden ha lämplig utbildning och tillräcklig erfarenhet av sådana ärenden. Myndigheten måste anslå adekvata resurser för handläggningen av ärendena och verksamhe-

ten måste organiseras så att handläggaren får den vägledning som behövs.

Både domstolarna och förvaltningsmyndigheterna kan numera se till att behandlingen av registreringsärenden garanterar rättskyddet. Då ärenden av samma typ sammanförs och behandlas av samma myndighet bidrar detta till att ärendena behandlas på behörigt sätt av myndigheterna, eftersom det då blir lättare att skapa en enhetlig beslutspraxis samtidigt som tjänstemännen får större erfarenhet av sådana ärenden.

3.1.2. Kundvänlighet

Enligt statsrådets principbeslut från 1998 om god förvaltning skall de offentliga tjänster som statsförvaltningen tillhandahåller i första hand tillgodose medborgarnas och klienternas behov. När statliga myndigheter, såsom tingsrätterna och magistraterna, tillhandahåller tjänster, skall detta ske med betoning av kundvänlighet, valfrihet och tjänsternas tillgänglighet. Tjänsterna skall utvecklas med hänsyn till särdragen hos varje form av service och klienternas behov.

Reformerna och statsförvaltningens interna arrangemangen skall bedömas utgående från hur de påverkar klienternas, dvs. medborgarnas, ställning och hur klientens behov beaktas. Viktigt i sammanhanget är att den som anlitar tjänsterna redan på förhand skall ha möjlighet att veta vilka tjänster som tillhandahålls av respektive myndighet. Tjänsterna måste också tillhandahållas till skäliga kostnader och inom en skälig tid. Dessutom måste medborgarna få korrekt och saklig rådgivning åtminstone i en sådan utsträckning att de kan sköta enkla ansökningsärenden utan att behöva anlita professionell hjälp.

När det gäller ansökningsärenden, är verksamheten redan nu organiserad på ett kundvänligt sätt. Sökandena behöver i allmänhet inte själva besöka tingsrätten, utan en stor del av ansökningsärendena anländer till tingsrätterna per post och råd ges per telefon.

Vid prövningen av frågan om uppgifter skall överföras från domstolarna därför att domstolarnas utvecklingsmål kräver det, måste man också ta ställning till om det eventuellt vore befogat att låta flera olika myndigheter behandla vissa grupper av ären-

den, såsom enligt den nya förmynderskapslagstiftningen är fallet i fråga om vissa förmynderskapsärenden. Det är klart att tjänsternas tillgänglighet förbättras om ett ärende behandlas hos flera olika myndigheter. Att alla ärenden av samma typ behandlas av samma myndighet bidrar å andra sidan till en klarare uppgiftsfördelning mellan myndigheterna, vilket också gör det lättare för medborgarna att se vilken myndighet som är behörig i ett ärende.

3.1.3. Ändamålsenlighet

Enligt den allmänna uppfattningen om hur domstolarna skall utvecklas bör de såvitt möjligt koncentrera sina tillgängliga resurser till verksamhet som innebär egentlig utövning av domsrätt och till verksamhet som stöder denna. Någon självständig betydelse kan inte tillmätas t.ex. den omständigheten att en bestämd grupp ärenden av hävd har ansetts höra till en allmän domstols kompetens. Om man utgår från domstolsväsendets behov av utveckling, kan det i princip anses ändamålsenligt att även sådana grupper av ärenden som kräver en anspråkslös arbetsinsats överförs från domstolarna till andra myndigheter, detta trots att en överföring av uppgifter från ett förvaltningsområde till ett annat medför kostnader bl.a. för utbildning av personal samt anpassning av datasystem och olika funktioner. Dessa kostnader måste dock stå i förnuftig proportion till den nytta som överföringen medför på lång sikt.

När man tar ställning till om det är ändamålsenligt att överföra uppgifterna, är det också av betydelse om överföringarna leder till att registerförvaltningens nuvarande personalresurser kan utnyttjas effektivare och om rimliga uppgiftsblock bildas i magistraterna.

3.2. Fastställande av erkännande av faderskap

Enligt 20 § lagen om faderskap (700/1975) kan en domare under vissa förutsättningar godkänna en mans erkännande av faderskap. Erkännandet medför att en juridiskt relevant relation uppstår mellan mannen och barnet. En domare får inte godkänna erkännandet om

det finns orsak att anta att den man som erkänt faderskapet inte är far till barnet. I ett avgörande som en domare har fattat i ett faderskapsärende får ändring inte sökas genom besvär. Om inget erkännande föreligger, skall fastställande av faderskap enligt 4 och 5 kap. lagen om faderskap yrkas genom talan.

En utsaga om erkännande ges personligen till barnatillsyningsmannen, häradskrivaren eller notarius publicus. I praktiken ges utsagan så gott som alltid till barnatillsyningsmannen, som sköter den faderskapsutredning som lagen förutsätter. Efter att barnatillsyningsmannen har skaffat behövliga utredningar, för han eller hon handlingarna gällande erkännandet samt protokollet över faderskapsutredningen till tingsrätten. Att faderskapet fastställs genom att domaren godkänner erkännandet är en rutinåtgärd, eftersom barnatillsyningsmannen redan har skaffat den utredning som behövs i saken. På grundval av godkännandet antecknas barnets släktskapsförhållande till sin far i det allmänna befolkningsdatasystemet enligt förordningen om fastställande och upphävande av faderskap samt om underhåll för barn (673/1976) samt förordningen om domstolars meddelanden till befolkningsdatasystemet (808/1995).

Det vore i princip naturligt att överföra fastställandet och registreringen av faderskap till magistraterna, som har hand om det allmänna befolkningsdatasystemet. Magistraterna har även för närvarande en registreringsuppgift med anknytning till fastställandet av faderskap, eftersom magistraterna svarar för att sådana avgöranden beträffande fastställande av faderskap som i enlighet med kraven i finländsk lagstiftning gjorts utomlands blir införda i befolkningsdatasystemet.

När ett erkännande av faderskap godkänns, skapas ett rättsförhållande av grundläggande natur mellan den man som erkänt sitt faderskap och barnet. Vid godkännandet sker dock ingen sådan omfattande juridisk prövning eller bevisvärdering som inte utan att rättssäkerheten äventyras kunde göras av magistraterna. För sökandena skulle överföringen av uppgiften i praktiken inte innebära någon förändring av nuläget, eftersom de som ansöker om fastställande av faderskap också i fortsättningen huvudsakligen skulle

ha att göra med barnatillsyningsmannen.

Enligt 34 § 3 mom. lagen om faderskap kan ett godkännande av ett erkännande av faderskap under vissa omständigheter upphäva faderskap som konstaterats på grund av äktenskap. I praktiken skulle dock inte heller en sådan situation leda till att rättsskyddet äventyras ens om erkännandet godkänns av magistraten, eftersom lagens 16 a § föreskriver att moderns och den äkta mannens godkännande alltid krävs för ett erkännande av ett barn fött inom äktenskapet.

Om fastställandet av erkännandet av faderskap överförs till magistraterna, blir avgörandena i saken snabbare införda i befolkningsdatasystemet, eftersom de då omedelbart kan registreras. För närvarande överförs tingsrätterna i elektronisk form uppgifter om fastställande av faderskap till befolkningsdatasystemet och uppgifterna förs in i systemet ungefär en vecka efter överföringen.

Under de senaste åren har domstolarna fastställt över 20 000 erkännanden av faderskap per år. Trots att ärendena är så många, innebär de inte så mycket arbete för domstolarna. Största delen av arbetet utförs av kanslipersonalen, som förbereder handlingarna inför domarens avgörande. En överföring av denna ärendegrupp skulle knappast alls minska arbetsbördan för dem som deltar i tingsrätternas egentliga utövning av domsrätten, men med hänsyn till målen för utvecklandet av domstolsväsendet kan överföringen dock anses ändamålsenlig. En överföring skulle medföra vissa mindre kostnader.

På grund av ovanstående föreslår regeringen att ärenden som gäller fastställande av erkännande av faderskap skall överföras från tingsrätterna till magistraterna.

3.3. Vissa registreringsärenden

Enligt 43 § äktenskapslagen (234/1929) skall ett äktenskapsförord lämnas till tingsrätten på den ort där någondera avtalsparten har sin hemort. Denna tingsrätt registrerar äktenskapsförordet. På samma sätt registreras också en anmälan om att maken till en person som har försatts i konkurs enligt 35 § 4 mom. äktenskapslagen yrkar att ingendera maken skall ha giftorätt i den andras egendom och ett mellan makar ingånget avtal enligt 130 § äktenskapslagen

äktenskapslagen om vilken lag som skall tillämpas på deras förmögenhetsförhållanden. Även en anmälan enligt 16 § lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur (379/1929) registreras såsom ett äktenskapsförord. Genom att registrera en sådan anmälan tryggar en make sin rätt att i Finland mot tredje man åberopa en utländsk lag som reglerar makarnas förmögenhetsförhållanden eller ett äktenskapsförord. I dessa fall har registreringen en rättskonstituerande verkan, eftersom registreringen är en förutsättning för att äktenskapsförordet eller anmälan skall träda i kraft. Enligt 14 § äktenskapsförordningen (820/1987) skall domstolen sända en registeranmälan till justitieministeriets rättsregistercentral, som för ett offentligt register över dessa ärenden.

Enligt 6 § lagen om gåvoutfästelser (625/1947) skall en gåva som någon ger till sin make, en släkting eller någon annan som står honom nära genom en särskild gåvoanmälan anmälas till domstolen på den ort där gåvogivaren har sin hemvist. Denna skyldighet gäller dock inte sedvanliga gåvor som inte står i missförhållande till givarens ekonomiska ställning. Enligt förordningen om registrering och kungörelse av gåvor (769/1991) skall domstolen sända en anmälan till justitieministeriets rättsregistercentral, som skall registrera den i registret över gåvoärenden och publicera en kungörelse om saken i officiella tidningen. Även en gåva av

lös egendom som den ena maken ger den andra annars än i ett äktenskapsförord skall enligt 45 § 1 mom. anmälas till tingsrätten enligt de bestämmelser som gäller registrering och kungörelse av gåvor. Genom dessa bestämmelser försöker man skydda gåvogivarens borgenärer vid utmätning och konkurs. Från registreringsdagen börjar nämligen den frist som avses i 9 § lagen om återvinning till konkursbo (758/1991) eller 3 kap. 36 § utsökningslagen (37/1895) och efter vars utgång en gåva inte längre kan återgå vid tvångsexekution som riktar sig mot gåvogivarens egendom.

Enligt 105 § äktenskapslagen skall en handling som uppgjorts över avvittringen av giftorätt underkastad egendom lämnas till tingsrätten. Enligt 14 § äktenskapsförordningen skall tingsrätten sända ett meddelande om avvittringshandlingen till rättsregistercentralen, som ofördröjligen skall se till att en kungörelse om avvittringshandlingen publiceras i officiella tidningen. Registreringen av en avvittringshandling har samma rättsverkningar som registreringen av en gåvoanmälan.

Registreringsärenden av ovan nämnt slag avgjordes åren 1997–2001 av tingsrätterna enligt följande (ingen separat statistik har förts om registrering av anmälningar om tillämpning av utländsk lag eller utländska äktenskapsförord):

(ÄL = äktenskapslagen)	1997	1998	1999	2000	2001
äktenskapsförord (43 § ÄL) och yrkande att giftorätt inte skall gälla (35 § 4 mom. ÄL)	4944	5302	5991	6292	6047
gåva av lös egendom (6 § lagen om gåvoutfästelser) och gåva mellan makar (45 § ÄL)	113	95	81	85	77
avvittringshandling (105 § ÄL)	134	133	136	118	138
Sammanlagt	5191	5530	6208	6495	6262

I handläggningen av ovan nämnda registreringsärenden ingår ingen juridisk prövning. Den arbetsinsats de kräver är ringa. Största delen av de uppgifter som registreringen medför sköts av tingsrätternas kanslipersonal. Till sin karaktär är registreringsärendena väl förenliga med magistraternas uppgiftsområde. I synnerhet när det gäller äktenskapsförord är en överföring av registreringen till magistraterna motiverad även ur kundvänlig-

hetssynpunkt, eftersom nästan samtliga civila vigslar numera förrättas i magistraterna och ett äktenskapsförord då kan registreras i anslutning till vigseln.

Kundservicen skulle förbättras om forumreglerna för myndigheternas regionala behörighet slopas. Registreringen kunde då skötas av vilken magistrat som helst. En registeranmälan skulle trots detta bli offentlig på samma sätt som tidigare, eftersom register-

anmälningarna införs i ett riksomfattande offentligt register. Av registret framgår också vilken myndighet som har arkiverat den handling som registreras. Eftersom registreringsansökningar till följd av sakens natur inte förkastats, skulle det inte uppstå risk för att ärendet efter att ansökan har förkastats förs till behandling av en annan magistrat. Det är sannolikt att registreringen av en handling också i fortsättningen i allmänhet skulle ske vid den magistrat som ligger närmast, varför ett slopande av forumreglerna inte skulle leda till en ojämn fördelning av uppgifter mellan magistraterna.

I samtliga ovan nämnda ärenden förs registret av rättsregistercentralen, som hör till justitieministeriets förvaltningsområde. Om registreringsuppgifterna överförs från tingsrätterna till magistraterna, uppstår en engångskostnad till följd av att både de register som förs av rättsregistercentralen och magistraternas uppdateringssystem måste omarbetas. Hur höga dessa kostnader blir beror i avgörande mån på vilken datateknisk lösning som väljs för magistraterna när de börjar sköta dessa ärenden. Den verkliga kostnadseffekten minskas dock av att de behövliga förändringarna åtminstone delvis kan genomföras inom ramen för det arbete som också annars utförs för att utveckla dataförvaltningen.

På grund av ovanstående föreslår regeringen att registreringen av äktenskapsförord, registreringen av yrkanden om att ingendera maken skall ha giftorätt i den andra makens egendom, registreringen av anmälningar om vilken lag som skall tillämpas på makars förmögenhetsförhållanden, registreringen av gåvor av lös egendom, registreringen av gåvor mellan makar samt registreringen av avvittringshandlingar skall överföras från tingsrätterna till magistraterna. Magistraternas behörighet i registreringsärenden bör inte vara regionalt begränsad.

4. Propositionens verkningar

Överföringen av registreringsärenden från tingsrätterna till magistraterna har inga ekonomiska konsekvenser av större betydelse för magistraternas eller tingsrätternas verksamhet. I propositionen föreslås därför inga överföringar av personalresurser eller ekonomis-

ka resurser från justitieministeriets förvaltningsområde till inrikesministeriets förvaltningsområde.

Propositionen avser snarare att få till stånd en förnuftig arbetsfördelning mellan justitieförvaltningen och registerförvaltningen. Då uppgifter utan anknytning till den egentliga dömande verksamheten fråntas domstolarna kan de bättre koncentrera sig på sin kundservice inom andra verksamhetsområden. I analogi med detta kan magistraterna, vars serviceutbud överlag håller på att utvecklas, också stå till tjänst med registreringstjänster av detta slag och härigenom effektivare än tidigare utnyttjas av medborgarna. Syftet är, att genom utvecklingen av magistraternas verksamhet kan även de överförda ärendegrupperna handläggas inom magistraternas nuvarande resurser.

De föreslagna överföringarna kommer att orsaka vissa ändringar i anslutning till informationssystemen, å ena sidan i magistraternas egna system och å andra sidan i dataöverföringen mellan magistraterna och rättsregistercentralen, som även i fortsättningen kommer att föra registren. Kostnaderna av dessa ändringar har estimerats att bli några tiotusentals euro.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningskedan och beredningsmaterial

Justitieministeriet tillsatte den 22 juni 2000 en arbetsgrupp för att ta ställning till om det fanns behov att överföra vissa sådana ärenden som till sin karaktär var inskrivnings- eller registreringsärenden från tingsrätterna till magistraterna och för att lägga fram de förslag de ansåg nödvändiga. Arbetsgruppen skulle väga in domstolsväsendets och magistraternas utvecklingsbehov och göra förslag till nödvändiga ändringar.

Arbetsgruppen gick igenom de grupper av ärenden som blir anhängiga vid domstol genom ansökan och tog ställning till vilka av dessa som är sådana inskrivnings- eller registreringsärenden eller därmed jämförbara grupper av ärenden som det med hänsyn till domstolsväsendets utvecklingsbehov vore motiverat att överföra till magistraterna. Ar-

betsgruppen beslutade föreslå att ärenden som gäller fastställande av erkännande av faderskap, vissa familjerättsliga registreringsärenden samt registrering av gåvor som omfattar lös egendom skall överföras från domstolarna till magistraterna. Vidare framhöll arbetsgruppen att vissa andra ärendegrupper kunde överföras i samband med revisionen av den materiella lagstiftningen om gruppen i fråga.

Den fortsatta beredningen av ärendet har utförts på justitieministeriet såsom tjänsteuppdrag.

5.2. Utlåtanden

Arbetsgruppens betänkande om överföring av vissa ansökningsärenden från tingsrätterna till magistraterna skickades ut på remiss. Utlåtanden lämnades av inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Helsingfors

hovrätt, Esbo, Joensuu, Lahtis, Pargas, Tammerfors, Tavastehus, Uleåborgs, Vanda, Åbo och Ålands tingsrätter, Kuopio och Uleåborgs förvaltningsdomstolar, rättsregistercentralen, riksåklagarämbetet, befolkningsregistercentralen, länsstyrelsen i Västra Finlands län, magistraterna i Esbo, Jyväskylä, Kuopio-regionen, Seinäjoki, Tavastehus, Uleåborg, Vasa och Åbo, socialverken i Jyväskylä stad och Vasa stad, Tingsrättsdomarna rf, Maistraattien toimihenkilöt ry, Personalföreningen vid justitieförvaltningen PJF rf, Finlands advokatförbund, Finlands stämningmän rf, Suomen henkikirjoittajayhdistys ry, Finlands domareförbund rf samt Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto VAL ry. I utlåtandena fick arbetsgruppens ändringsförslag huvudsakligen positivt gensvar.

Synpunkterna i utlåtandena har beaktats i den fortsatta beredningen.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om faderskap

20 §. *Erkännandets ikraftträdande.* Då en man erkänt sitt faderskap, skall barnatillsyningsmannen ofördröjligen sända handlingarna angående erkännandet och protokollet som uppgjorts om faderskapsutredningen för godkännande. Ett ärende som gäller godkännande av ett erkännande skall avgöras av magistraten och inte längre av tingsrätten. Ett erkännande skall såsom tidigare godkännas om det har skett på lagstadgat sätt och det inte finns anledning att anta att den man som erkänt faderskapet inte är barnets far. Faderskapet är fastställt när magistraten har godkänt erkännandet.

Med tanke på de sällsynta tillfällen då häradsskrivaren i magistraten och inte barnatillsyningsmannen tar emot erkännandet skall magistratens interna arbete organiseras så att någon annan tjänsteman godkänner erkännandet. Härigenom undviks eventuella jävproblem.

21 §. *Rättande av bristfälligheter.* Har erkännandet inte skett på lagstadgat sätt eller är utredningarna angående faderskapet bristfälliga, skall begäran om fastställande inte genast avslås utan magistraten skall uppmana den barnatillsyningsman som lämnat in handlingarna att vidta behövliga åtgärder för att rätta till bristfälligheterna.

22 §. *Talerätt.* Nedan i 45 § bestäms att ändring inte får sökas i magistratens beslut i ett ärende som gäller erkännande. I stället för

besvär som skall anföras hos förvaltningsdomstolen har mannen rätt att föra talan om fastställande av faderskap om magistraten inte har godkänt erkännandet på grund av att det funnits skäl att misstänka att den man som erkänt faderskapet inte är barnets far. Talan skall väckas i tingsrätten inom ett år från den dag då mannen fått del av magistratens utslag. Mannen har dock inte rätt att föra talan om erkännandet gäller ett barn till vilket faderskapet konstaterats på grund av äktenskap. Eftersom en särskild tidsfrist bestäms för väckandet av talan, skall i enlighet med 8 § lagen om delgivning i förvaltningsärenden (232/1966) magistratens beslut delges bevisligen.

Rättsforumet för väckande av talan bestäms såsom tidigare i enlighet med 28 § lagen om faderskap.

34 §. *Grunderna för upphävande av faderskap.* Paragrafens 3 mom. gäller situationer där den äkta mannens faderskap upphävs genom att någon annan erkänt faderskapet och erkännandet har godkänts. Bestämmelsen föreslås bli ändrad så att också sådana erkännanden godkänns av magistraten och inte av domstolen. Ändringen påverkar inte nivån på rättsskyddet, eftersom 16 a § lagen om faderskap föreskriver att modern och äkta mannen alltid skall godkänna ett erkännande av ett barn fött under äktenskapet.

45 §. *Begränsningar i ändringssökandet.* I en magistrats utslag i ett ärende som gäller godkännande av ett erkännande får ändring inte sökas. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den nuvarande regleringen, eftersom ändring inte heller får sökas i ett domarbeslut i ett ärende gällande erkännande av faderskap. I stället för att söka ändring kan den som är missnöjd med ett beslut väcka talan om fastställande av faderskap enligt 22 §. Härigenom säkerställer man också att varken förvaltningsrättsskipningen eller besvär från magistraten till förvaltningsdomstolen och vidare till högsta förvaltningsdomstolen tillämpas på ärenden som gäller erkännande av faderskap. Besvärsvägen för en faderskapstalan som väcks i en tingsrätt går också i fortsättningen via hovrätten till högsta domstolen.

46 §. *Domstolshandläggningens brådskande natur.* Mål om fastställande eller upphä-

vande av faderskap skall i samtliga rättsinstanser handläggas i brådskande ordning. Då ärenden som gäller erkännande av faderskap överförs till magistraterna är det motiverat med motsvarande bestämmelse i fråga om magistraterna.

1.2. Lagen om gåvoutfästelser

6 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att den föreskriver att om någon ger lös egen- dom till sin make, till en nära släkting eller till någon som står honom eller henne särskilt nära och med vilket han eller hon bor i gemensamt hushåll, skall anmälan om gåvan göras skriftligen hos magistraten. Enligt den nu gällande lydelsen skall anmälan göras hos tingsrätten. Anmälan är en förutsättning för att gåvotagaren skall få skydd mot återvinningsanspråk från givarens borgenärer vid konkurs eller utsökning. S.k. sedvanliga donationer behöver dock inte anmälas.

Magistraten skall sända gåvoanmälningarna till rättsregistercentralen, som skriver in dem i sitt register på samma sätt som nu. Vidare publicerar rättsregistercentralen en kungörelse om registrerade gåvor. Statsrådet meddelar närmare bestämmelser om kungörelserna genom förordning.

Eftersom det här är fråga om en registreringsåtgärd av konstaterande karaktär och eftersom gåvoregistret är riksomfattande, behöver magistraternas behörighet inte begränsas regionalt. I det föreslagna lagrummet talas därför rent allmänt om magistraten, vilket innebär att varje magistrat i Finland är behörig att ta emot anmälningarna.

6 a §. I den nya 6 a § skall bestämmas om syftet med registret och möjligheten att ha teknisk anslutning till det. Syftet med gåvoregistret är att göra uppgifterna om gåvor mellan närstående offentliga för att givarens eventuella borgenärer skall få kännedom om dem och vid behov kunna skydda sina intressen genom att yrka att gåvotagarens rätts-handling går åter.

Tillstånd att via en teknisk anslutning få uppgifter ur registret kan av rättsregistercentralen beviljas myndigheter, samfund eller näringsidkare som i sin verksamhet fortgående behöver uppgifter ur registret för ett godtagbart ändamål.

1.3. Äktenskapslagen

35 §. Enligt lagens nuvarande skrivning kan i en situation där en makes egendom avträtts till konkurs den andra maken utesluta vardera makens giftorätt genom att anmäla detta skriftligen till tingsrätten inom ett år efter konkursens början. Enligt förslaget skall bestämmelsen ändras så att anmälan om utslutning av giftorätten görs till magistraten och inte till tingsrätten. Magistraten skall registrera anmälan såsom anges i den föreslagna 105 §.

Eftersom det här är fråga om en registreringsåtgärd av konstaterande karaktär och eftersom registret över äktenskapsförord är riksomfattande, behöver magistraternas behörighet inte begränsas regionalt. I det föreslagna lagrummet talas därför rent allmänt om magistraten, vilket innebär att varje magistrat i Finland är behörig att ta emot anmälningarna.

43 §. Äktenskapsförord registreras i dag hos tingsrätten på någondera makens hemort. Bestämmelsen föreslås bli ändrad och registreringen härefter utföras hos magistraten i stället för hos tingsrätten. Magistraten är skyldig att registrera äktenskapsförord om inte något annat följer av begränsningsbestämmelsen i det föreslagna 44 § 2 mom. Enligt nuvarande praxis kan i äktenskapsförord också bestämmas om lösöre som givits som gåva. På registreringen av en sådan gåva tillämpas 6 § lagen om gåvoutfästelser.

44 §. Förutsättningen för att ett äktenskapsförord skall träda i kraft är att det registreras. Äktenskapsförord kan överhuvudtaget inte registreras om de lämnas in till magistraten efter det att äktenskapet blivit upplöst eller makarnas äktenskapsskillnad blivit anhängig i tingsrätten. Upplösningar av äktenskap skrivs in i befolkningsdatasystemet. Inga särskilda åtgärder krävs därför för att kontrollera saken. Vad eventuellt anhängiga äktenskapsskillnader beträffar är det för närvarande samma myndighet, tingsrätten på någondera makens hemort, som har hand om registreringen av både äktenskapsskillnader och äktenskapsförord, vilket gör det lätt för myndigheten att försäkra sig om att denna förutsättning för registreringen har uppfyllts. Då magistraterna övertar registreringen av äk-

tenskapsförord, bör de, åtminstone i situationer där de misstänker att en äktenskapsskillnad är anhängig, på eget initiativ kontrollera om ett mål gällande äktenskapsskillnad mellan makarna är anhängigt hos den domstol som avses i 10 kap.10 § rättegångsbalken.

45 §. I bestämmelsen skall enligt förslaget anges att gåvor av lös egendom mellan makar skall anmälas hos magistraten enligt 6 § lagen om gåvoutfästelser för att gåvotagaren skall kunna få skydd mot återvinningsanspråk från borgenärerna vid konkurs eller utsökning. För närvarande skall sådana anmälningar göras till tingsrätten. Anmälningsförfarandet enligt denna bestämmelse gäller dock inte gåvor som anges i äktenskapsförord som givits in för registrering i enlighet med 43 §.

104 §. Den föreslagna bestämmelsen gäller registrering av avvittringshandlingar för att en make eller hans eller hennes arvingar skall kunna få skydd mot återvinningsanspråk från den andra makens borgenärer vid konkurs eller utsökning. Avvittringshandlingen skall för närvarande ges in till tingsrätten för registrering. Enligt propositionen skall magistraten bli registermyndighet.

Eftersom det här är fråga om en registreringsåtgärd av konstaterande karaktär och eftersom registret över avvittringshandlingar är riksomfattande, behöver magistraternas behörighet inte begränsas regionalt. I det föreslagna lagrummet talas därför rent allmänt om magistraten, vilket innebär att varje magistrat i Finland är behörig att ta emot anmälningarna.

105 §. Paragrafen gäller registrering av avvittringshandlingar vid tingsrätterna. Dess nuvarande innehåll föreslås att flyttas till det nya 104 § 2 mom. Genom den nya bestämmelsen i 105 § förpliktas magistraterna att sända uppgifter om de handlingar de registrerat till rättsregistercentralen, som är registerförare.

105 a §. Rättsregistercentralen för ett register över ärenden som gäller äktenskapsförord. I registret skall införas de uppgifter om handlingar som magistraterna registrerat och som framgår av meddelandena. I registret skall dessutom föras in uppgifter ur befolkningsdatasystemet om upplösning av äk-

tenskap samt om makars namnändringar. Syftet med registret är att göra uppgifterna offentliga för att makarnas eventuella borgenärer skall få kännedom om dem och vid behov kunna skydda sina intressen genom att yrka att gåvotagarens rättshandling går åter. Var och en har rätt att få ett intyg om uppgifterna i registret. Tillstånd att via en teknisk anslutning få uppgifter ur registret kan av rättsregistercentralen beviljas myndigheter, samfund eller näringsidkare som i sin verksamhet fortgående behöver uppgifter ur registret för ett godtagbart ändamål. Detta motsvarar nuvarande 15 § äktenskapsförordning. Bestämmelsen föreslås att bli given på lagnivå, eftersom, i personuppgiftlagens mening, den har med handläggning av personuppgifter att göra.

127 §. Paragrafen gäller behörigheten av finska domstolar i ärenden som gäller makars förmögenhetsförhållanden. I 3 mom. föreslås att magistraterna i Finland skall kunna registrera ett äktenskapsförord eller ett avtal om den lag som skall tillämpas på makars förmögenhetsförhållanden, även om finska domstolar inte enligt 1 mom. är behöriga att pröva ett ärende som gäller makars förmögenhetsförhållanden. Magistraterna är sålunda inte skyldiga att i ärenden som gäller registrering undersöka vilka förbindelser avtalsparterna har med Finland. Bestämmelsen motsvarar finska domstolarnas nuvarande behörighet att registrera äktenskapsförord.

1.4. Utsökningslagen

3 kap. Allmänna stadganden om verkställighet av domar och utslag.

36 §. Bestämmelsen gäller tidsfristen inom vilken en talan om att en rättshandling skall gå åter skall väckas. Fristen är sex månader räknat från den dag då borgenären av utmätningssmannen fick veta att hans eller hennes fordran inte blivit till fullo betald vid utmätningssöksom eller, då det är fråga om en avvittring angående vilken avvittringshandlingen inte har givits in till domstolen, den dag då handlingen ges in.

Den föreslagna ändringen går ut på att avvittringshandlingen inte skall lämnas till domstolen utan till magistraten.

Eftersom det här är fråga om en registreringsåtgärd av konstaterande karaktär och eftersom registret över avvittringshandlingar är riksomfattande, behöver magistraternas behörighet inte begränsas regionalt. I det föreslagna lagrummet talas därför rent allmänt om magistraten, vilket innebär att varje magistrat i Finland är behörig att ta emot anmälningarna.

1.5. Lagen om återvinning till konkursbo

9 §. Återvinning av avvittring. Enligt bestämmelsen går avvittringen åter om gäldenären i betydande utsträckning har eftergivit sin rätt vid avvittring. I bestämmelsen finns en hänvisning till 104 § äktenskapslagen, som innehåller en bestämmelse om när gäldenärsmaken anses ha eftergivit sin rätt vid avvittring på ett sådant sätt att avvittringen kan återgå.

Tiden för återvinning av avvittring och svarandens rätt till motbevisning regleras i dag på samma sätt som när det gäller återgång av gåvor. Återvinningstiden räknas från den dag då avvittringshandlingen lämnats till domstolen. Enligt den nu föreslagna bestämmelsen skall avvittringshandlingen lämnas till magistraten i stället för domstolen.

I övrigt förblir bestämmelsen oförändrad. Om följaktligen avvittringshandlingen inte har getts in till magistraten före fristdagen (punkt 1), kan en överlåtelse av egendom som är kränkande för borgenärerna gå åter oberoende av när avvittringen förrättas. Det samma gäller om avvittringshandlingen getts in till magistraten senare än ett år före fristdagen (punkt 2). Om avvittringshandlingen getts in till magistraten dessförinnan, men senare än tre år före fristdagen, går avvittringen likaså åter, om det inte visas att gäldenären vare sig när avvittringen skedde var överskuldsatt eller till följd av avvittringen blev överskuldsatt.

2. Närmare bestämmelser och föreskrifter

Överföringen av registreringsärenden från tingsrätterna till magistraterna orsakar ändringar i ett flertal förordningsbestämmelser om de tekniska detaljerna kring lagringen

och registerföringen av anmälningsuppgifter. Ändringen av dessa bestämmelser sker efter det att lagändringarna enligt denna proposition har stadfäst.

De förordningar som skall ändras är förordningen om fastställande och upphävande av faderskap samt om underhåll för barn, förordningen om registrering och kungörelse av gåvor, äktenskapsförordningen och förordningen om domstolarnas meddelanden till befolkningsdatasystemet.

I propositionen ingår inga förslag till nya bemyndiganden att utfärda förordning.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2003.

Det kan anses ändamålsenligt att förlägga överföringen av uppgifterna till årsskiftet bland annat därför att nya diarienummerserier då öppnas i både tingsrätterna och magistraterna och ändringarna då kan införas med minsta möjliga besvär. Dessutom krävs det så mycket tid för att anpassa datasystemen och testa hur väl de fungerar redan innan lagarna träder i kraft att början av 2003 måste anses vara den tidigaste tidpunkt då överföringen kan genomföras.

Med stöd av vad som anförts ovan förlägg Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslagen***1.****Lag****om ändring av lagen om faderskap**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 5 september 1975 om faderskap (700/1975) 20—22 §, 34 § 3 mom. samt 45 och 46 §,
av dessa lagrum 20 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 351/1980 och 367/1983, 22 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 351/1980 och 34 § 3 mom. sådant det lyder i sist nämnda lag, som följer:

20 §

Erkännandets ikraftträdande

När en man har erkänt sitt faderskap skall den barnatillsyningsman på vilken faderskapsutredningen enligt 6 § 2 mom. ankommer ofördröjligen sända handlingarna angående erkännandet och det protokoll som uppsatts om faderskapsutredningen för godkännande till magistraten inom barnatillsyningsmannens verksamhetsområde.

Ett ärende som gäller godkännande av erkännande avgörs av magistraten. Erkännandet skall godkännas

1) om erkännandet skett på det sätt som föreskrivs i 15–19 §,

2) om det inte finns orsak att anta att den man som erkänt faderskapet inte är far till barnet.

Faderskapet är fastställt genom erkännande, när mannen på det sätt som föreskrivs i 15 § 1 eller 3 mom. erkänt faderskapet och magistraten godkänt erkännandet.

21 §

Rättande av bristfälligheter

Har erkännandet inte skett på det sätt som föreskrivs i 15–19 § eller är utredningarna angående ärendet bristfälliga, skall magistra-

ten vid behov uppmana barnatillsyningsmannen att se till att felen eller bristfälligheterna rättas, att protokollet över faderskapsutredningen kompletteras eller att tilläggsutredningar anskaffas.

22 §

Talerätt

Barnet har rätt att föra talan om fastställande av faderskap.

Mannen har rätt att föra talan om fastställande av faderskap, om magistraten av ovan i 20 § 2 mom. 2 punkten nämnd orsak inte godkänt erkännandet. Talan skall väckas inom ett år från den dag då mannen fick del av magistratens beslut. Mannen har dock inte rätt att föra talan, om erkännandet gäller ett barn som avses i 2 §.

34 §

Grunder för upphävande av faderskap

Den äkta mannens faderskap är upphävt när någon annan än den äkta mannen har erkänt sitt faderskap på det sätt som föreskrivs i 15 § 1 mom. och magistraten har godkänt erkännandet.

45 §

Begränsningar i ändringssökandet

I en magistrats beslut i ett ärende som angår godkännande av erkännande får ändring inte sökas.

faderskap skall i samtliga rättsinstanser handläggas i brådskande ordning. Detsamma gäller en magistrats handläggning av ärenden som gäller godkännande av erkännande av faderskap.

46 §

Handläggningens brådskande natur

Mål om fastställande eller upphävande av _____

Denna lag träder kraft den 200 .

På ärenden som är anhängiga vid en domstol när denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag**om ändring av lagen om gåvoutfästelser**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 31 juli 1947 om gåvoutfästelser (625/1947) 6 §, sådan den lyder i lag 766/1991,
fogas till lagen en ny 6 a §, som följer:

6 §

Ger någon lös egendom till sin make, till en släkting i rätt upp- eller nedstigande led eller dennes make eller till någon som står honom särskilt nära och med vilken han bor i gemensamt hushåll, skall anmälan om gåvan göras hos magistraten för att gåvotagaren skall kunna få skydd mot återvinningsanspråk från givarens borgenärer vid konkurs eller utsökning. Av anmälan skall framgå gåvogivaren och gåvotagaren samt föremålet och tidpunkten för gåvan. Detta gäller likväl inte sedvanliga gåvor som inte står i missförhållande till givarens ekonomiska ställning.

Magistraten skall utan dröjsmål sända gåvoanmälningarna till rättsregistercentralen, som registrerar de uppgifter som enligt 1 mom. särskilt skall anges i anmälan samt uppgiften om vilken dag anmälan har tagits emot och vilken magistrat som har tagit emot den.

När en gåva registrerats, publicerar rättsregistercentralen en kungörelse om gåvan.

Närmare bestämmelser om det förfarande som skall iakttas vid kungörelsen meddelas genom förordning av statsrådet.

6 a §

Avsikten med registerföringen enligt 6 § är att göra uppgifter om gåvor mellan närstående personer offentliga.

En stalg eller kommunal myndighet, en sammanslutning eller en näringsidkare som i sin verksamhet fortgående behöver uppgifter ur registret för godtagbara ändamål kan av rättsregistercentralen få tillstånd att ta del av uppgifterna via en teknisk anslutning. Vid behandlingen av uppgifterna skall bestämmelserna i personuppgiftslagen (523/1999) iakttas.

—————
Denna lag träder kraft den 200 .

På de ärenden som är anhängiga vid en domstol när lagen träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

3.

Lag**om ändring av äktenskapslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i äktenskapslagen av den 13 juni 1929 (234/1929) 35 § 4 mom., 43—45 §, 105 § samt 127 § 3 mom.,

av dessa lagrum 43 § sådan den lyder i lagarna 308/1986 och 391/1994, 44 § sådan den lyder i nämnda lag 308/1989 och lag 765/1991, 45 § i nämnda lagar 765/1991 och 391/1994 samt 127 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1226/2001, samt

fogas till 104 §, sådan den lyder i nämnda lag 765/1991, ett nytt 2 mom. samt till lagen en ny 105 a § som följer:

35 §

Har en makes egendom avträtts till konkurs, kan den andra maken utesluta vardera makens giftorätt genom att inom ett år efter konkursens början anmäla detta skriftligen till magistraten. Magistraten skall registrera anmälan om att giftorätten har uteslutits.

43 §

Ett äktenskapsförord skall ges in till magistraten för registrering.

Magistraten skall registrera äktenskapsförordet, om inte annat följer av 44 § 2 mom.

Om avtalsparterna i ett äktenskapsförord meddelat att lösöre givits som gåva, tillämpas dessutom vad som föreskrivs om registrering och kungörelse av gåvor som avses i 6 § lagen om gåvoutfästelser (625/1947).

44 §

Ett äktenskapsförord träder i kraft när det har registrerats.

Ett äktenskapsförord träder dock inte i kraft om det har givits in till magistraten efter det att äktenskapet blivit upplöst eller ett ärende som gäller äktenskapsskillnad har blivit anhängigt.

45 §

Ger den ena maken en gåva av lös egendom till den andra, skall gåvan anmälas hos magistraten enligt 6 § lagen om gåvoutfästel-

ser för att gåvotagaren skall kunna få skydd mot återvinningsanspråk från givarens borgenärer vid konkurs eller utsökning.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller inte när föremålet och tidpunkten för gåvan har angivits i ett äktenskapsförord som givits in för registrering enligt 43 §.

Bestämmelser om återvinning av en gåva mellan makar finns i lagen om återvinning till konkursbo (758/1991) och i utsökningslagen.

104 §

För att en make som fått egendom genom avvittring som avses i 1 mom. eller arvingarna skall kunna få skydd mot återvinningsanspråk från den andra makens borgenärer vid konkurs eller utsökning skall avvittringshandlingen ges in till magistraten för registrering.

105 §

Magistraten skall tillställa rättsregistercentralen en anmälan om handlingar som den registrerat med stöd av denna lag.

105 a §

Rättsregistercentralen för ett register över äktenskapsförordsärenden, i vilket centralen registrerar de uppgifter som framgår av magistratens anmälan samt uppgift om vilken dag anmälan togs emot och vilken magistrat

det är fråga om. I registret införs också de uppgifter som av befolkningsdatasystemet framgår om upplösning av äktenskap eller ändring av makes namn. Avsikten med registerföringen är att göra uppgifterna offentliga. Vem som helst har rätt att få intyg över uppgifterna i registret.

En stalg eller kommunal myndighet, en sammanslutning eller en näringsidkare som i sin verksamhet fortgående behöver uppgifter ur registret för godtagbara ändamål kan av rättsregistercentralen få tillstånd att ta del av uppgifterna via en teknisk anslutning. Vid behandlingen av uppgifterna skall bestämmelserna i personuppgiftslagen (523/1999) iakttas.

127 §

En finsk magistrat kan registrera ett äktenskapsförord eller ett avtal om den lag som skall tillämpas på makars förmögenhetsförhållanden, även om en finsk domstol inte enligt 1 mom. är behörig att pröva ett ärende som gäller makarnas förmögenhetsförhållanden.

Denna lag träder kraft den 200 .

På de ärenden som är anhängiga vid en domstol när lagen träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

4.**Lag****om ändring av 3 kap. 36 § utsökningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utsökningslagen av den 3 december 1895 (37/1895) 3 kap. 36 § 1 mom., sådant det
lyder i lag 764/1991, som följer:

3 kap.

**Allmänna stadganden om verkställighet av
domar och utslag**

utmättningsförsök eller, då det är fråga om en
avvittring angående vilken avvittringshand-
lingen inte har givits in till magistraten, den
dag då handlingen ges in.

36 §

En utmättningsborgenärs talan om att över-
låtelse av egendom eller en annan rättshand-
ling skall gå åter med stöd av 35 § skall
väckas inom sex månader från den dag då
borgenären av utmättningsmannen fick veta
att hans fordran inte blivit till fullo betald vid

Denna lag träder kraft den
200 .

På de ärenden som är anhängiga vid en
domstol när lagen träder i kraft tillämpas de
bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet .

5.

Lag**om ändring av 9 § lagen om återvinning till konkursbo**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 26 april 1991 om återvinning till konkursbo (758/1991) 9 § som följer:

9 §

Återvinning av avvittring

Har gäldenären eftergivit sin rätt vid avvittring såsom avses i 104 § äktenskapslagen, går avvittringen åter,

- 1) om avvittringshandlingen inte har givits in till magistraten före fristdagen,
- 2) om avvittringshandlingen har givits in till magistraten senare än ett år före fristdagen, eller
- 3) om avvittringshandlingen har givits in _____

till magistraten dessförinnan, men senare än tre år före fristdagen, och det inte visas att gäldenären vare sig när avvittringen skedde var eller till följd av avvittringen blev över-skuldsatt.

Denna lag träder kraft den
200 .

På de ärenden som är anhängiga vid en domstol när lagen träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 5 juni 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Justieminister *Johannes Koskinen*

1.

Lag**om ändring av lagen om faderskap**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i äktenskapslagen av den 13 juni 1929 (234/1929) 35 § 4 mom., 43—45 §, 105 §
samt 127 § 3 mom.,

av dessa lagrum 43 § sådan den lyder i lagarna 308/1986 och 391/1994, 44 § sådan den lyder i nämnda lag 308/1989 och lag 765/1991, 45 § i nämnda lagar 765/1991 och 391/1994 samt 127 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1226/2001, samt

fogas till 104 §, sådan den lyder i nämnda lag 765/1991, ett nytt 2 mom. samt till lagen en ny 105 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

Erkännandets bringande i kraft

Då en man erkänt sitt faderskap, skall den barnatillsyningsman, på vilken faderskapsutredningen enligt 6 § 2 mom. ankommer, ofördröjligen sända handlingarna angående erkännandet och det protokoll som uppgjorts om faderskapsutredningen för godkännande till häradshövdingen eller rådstuvurättens ordförande eller annan av rådstuvurätten till uppgiften förordnad lagfaren ledamot inom barnatillsyningsmannens verksamhetsområde.

Domaren skall godkänna erkännandet,

1) om erkännandet skett på sätt som stadgas i 15–19 §§, och

2) om orsak icke föreligger att antaga, att den man som erkänt faderskapet icke är fader till barnet.

Faderskapet är fastställt genom erkännande, då mannen på det sätt som är stadgat i 15 § 1 eller 3 mom. erkänt faderskapet och domaren godkänt erkännandet.

Då en man erkänt sitt faderskap, skall den barnatillsyningsman på vilken faderskapsutredningen enligt 6 § 2 mom. ankommer ofördröjligen sända handlingarna angående erkännandet och det protokoll som uppgjorts om faderskapsutredningen för godkännande till *magistraten* inom barnatillsyningsmannens verksamhetsområde.

Ett ärende som gäller godkännande av erkännande avgörs av magistraten. Erkännandet skall godkännas

1) om erkännandet skett på det sätt som föreskrivs i 15–19 §,

2) om orsak inte föreligger att anta att den man som erkänt faderskapet inte är fader till barnet.

Faderskapet är fastställt genom erkännande, då mannen på det sätt som föreskrivs i 15 § 1 eller 3 mom. erkänt faderskapet och *magistraten* godkänt erkännandet.

21 §

Rättande av bristfälligheter

Har erkännande icke skett på ovan i 15–19 §§ stadgat sätt eller är utredningarna angående faderskapet bristfälliga, skall domaren

Har erkännandet inte skett på ovan i 15–19 § föreskrivet sätt eller är utredningarna angående ärendet bristfälliga, skall *magi-*

Gällande lydelse

vid behov uppmana barnatillsyningsmannen att sköta om att felen eller bristfälligheterna rättas, att det över faderskapsutredningen uppgjorda protokollet kompletteras eller att tilläggsutredningar anskaffas.

Föreslagen lydelse

straten vid behov uppmana barnatillsyningsmannen att sköta om att felen eller bristfälligheterna rättas, att det över faderskapsutredningen uppgjorda protokollet kompletteras eller att tilläggsutredningar anskaffas.

22 §

Talerätt

Barnet har rätt att föra talan om fastställande av faderskap.

Mannen har rätt att föra talan om fastställande av faderskap, om domaren av ovan i 20 § 2 mom. 2 punkten nämnd orsak icke godkänt erkännandet. Talan skall väckas inom ett år från den dag då mannen fick del av domarens utslag. Mannen har dock icke rätt att föra talan, om erkännandet gäller i 2 § avsett barn.

Mannen har rätt att föra talan om fastställande av faderskap, om *magistraten* av ovan i 20 § 2 mom. 2 punkten nämnd orsak inte godkänt erkännandet. Talan skall väckas inom ett år från den dag då mannen fick del av *magistratens* utslag. Mannen har dock inte rätt att föra talan om erkännandet gäller i 2 § avsett barn.

34 §

Grunder för upphävande av faderskap

Äkta mannens faderskap är upphävt, då annan man än äkta mannen på sätt i 15 § 1 mom. stadgats erkänt faderskapet och domaren godkänt erkännandet.

Den äkta mannens faderskap har upphävts då någon annan än den äkta mannen har erkänt sitt faderskap på det sätt som föreskrivs i 15 § 1 mom. och *magistraten* har godkänt erkännandet.

45 §

Begränsningar i ändringssökandet

I domares utslag i ärende som angår godkännande av erkännande får ändring icke sökas.

I en *magistrats* utslag i ett ärende som angår godkännande av erkännande får ändring inte sökas.

46 §

Handläggningens brådskande natur

Mål om fastställande eller upphävande av faderskap skall i samtliga rättsinstanser handläggas i brådskande ordning.

Mål om fastställande eller upphävande av faderskap skall i samtliga rättsinstanser handläggas i brådskande ordning. *Detsamma gäller en magistrats handläggning av ärenden som gäller godkännande av erkännande av faderskap.*

Denna lag träder kraft den 200.

På ärenden som är anhängiga vid en domstol när lagen träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller när lagen träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av lagen om gåvoutfästelser

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 31 juli 1947 om gåvoutfästelser (766/1991) 6 §, sådan den lyder i lag 766/1991, fagas till lagen en ny 6 a § som följer:

Gällande lydelse

6 §

Ger någon lös egendom till sin make, till en släkting i rätt upp- eller nedstigande led eller dennes make eller till någon som står honom särskilt nära och med vilken han bor i gemensamt hushåll, skall anmälan om gåvan göras hos domstol för att gåvotagaren skall kunna få skydd mot återvinningsanspråk av givarens borgenärer vid konkurs eller utsökning. Detta gäller likväl inte sedvanliga gåvor som inte står i missförhållande till givarens ekonomiska ställning.

Anmälan enligt 1 mom. skall göras skriftligen hos domstolen på den ort där givaren har sitt hemvist eller, om han inte har hemvist i Finland, hos Helsingfors rådstuvurätt. I anmälan skall uppges givaren och gåvotagaren samt föremålet för gåvan och tidpunkten för den. Om registrering och kungörelse av gåvan stadgas genom förordning. (För den andra meningen, se föreslagen 1 mom.)

Föreslagen lydelse

6 §

Ger någon lös egendom till sin make, till en släkting i rätt upp- eller nedstigande led eller dennes make eller till någon som står honom särskilt nära och med vilken han bor i gemensamt hushåll, skall anmälan om gåvan göras hos *magistraten* för att gåvotagaren skall kunna få skydd mot återvinningsanspråk från givarens borgenärer vid konkurs eller utsökning. *Av anmälan skall framgå gåvogivaren och gåvotagaren samt föremålet och tidpunkten för gåvan.* Detta gäller likväl inte sedvanliga gåvor som inte står i missförhållande till givarens ekonomiska ställning. (För den andra meningen, se nuvarande 2 mom.)

Magistraten skall utan dröjsmål sända gåvoanmälningarna till rättsregistercentralen, som registrerar de uppgifter som enligt 1 mom. särskilt skall anges i anmälan samt uppgiften om vilken dag anmälan mottagits och vilken magistrat som mottagit den.

När en gåva registrerats, publicerar rättsregistercentralen en kungörelse om gåvan. Närmare bestämmelser om det förfarande som skall iakttas vid kungörelsen meddelas genom förordning av statsrådet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §

Avsikten med registerföringen enligt 6 § är att göra uppgifter om gåvor mellan närstående personer offentliga.

En stalog eller kommunal myndighet, en sammanslutning eller en näringsidkare som i sin verksamhet fortgående behöver uppgifter ur registret för godtagbara ändamål kan av rättsregistercentralen få tillstånd att ta del av uppgifterna via en teknisk anslutning. Vid behandlingen av uppgifterna skall bestämmelserna i personuppgiftslagen (523/1999) iakttas.

Denna lag träder kraft den 200 .

På de ärenden som är anhängiga vid en domstol när lagen träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller när lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av äktenskapslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i äktenskapslagen av den 13 juni 1929 (234/1929) 35 § 4 mom., 43—45 §, 105 § samt 127 § 3 mom.,

av dessa lagrum 43 § sådan den lyder i lagarna 308/1986 och 391/1994, 44 § sådan den lyder i nämnda lag 308/1989 och lag 765/1991, 45 § i nämnda lagar 765/1991 och 391/1994 samt 127 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1226/2001, samt

fogas till 104 §, sådan den lyder i nämnda lag 765/1991, ett nytt 2 mom. samt till lagen en ny 105 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §

Har makes egendom avträtts till konkurs, skall, om andra maken inom ett år från kon-

kurs, kan den andra maken utesluta vardera

kursens början skriftligen det yrkar hos den i 43 § omförmälda rätt, ingendera maken åtnjuta giftorätt i den andras egendom. I fråga om skrift, som här avses, skall tillämpas vad i 2 momentet av sagda paragraf föreskrives beträffande äktenskapsförord.

43 §

Äktenskapsförord skall inges till underrätten på den ort där någonda avtalsparten har sin hemort. Har ingendera hemort i Finland, skall förordet inges till Helsingfors rådstuvurätt.

Domstolen skall registrera äktenskapsförordet. Om avtalsparterna i äktenskapsförordet har meddelat att lösöre givits i gåva i samband med äktenskapsförordet, skall domstolen dessutom förfara så som stadgas om registrering och kungörelse av gåvor som avses i 6 § lagen om gåvoutfästelser.

44 §

En förutsättning för att ett äktenskapsförord skall träda i kraft är att det har ingivits till domstolen och på behörigt sätt registrerats. Ett äktenskapsförord träder i kraft även om registreringen skulle ha skett hos någon annan underrätt än den som avses i 43 § 1 mom.

Ett äktenskapsförord träder inte i kraft, om det har givits in till domstolen sedan äktenskapet blivit upplöst eller efter att ett ärende som gäller äktenskapsskillnad har blivit anhängigt.

45 §

Ger den ena maken en gåva av lös egendom till den andra, skall gåvan anmälas hos domstol enligt 6 § lagen om gåvoutfästelser för att gåvotagaren skall kunna få skydd mot återvinningsanspråk av givarens borgenärer vid konkurs eller utsökning.

makens giftorätt genom att inom ett år efter konkursens början anmäla detta skriftligen till magistraten. Magistraten skall registrera anmälan om att giftorätten uteslutits.

43 §

Äktenskapsförord skall ges in till magistraten för registrering.

Magistraten skall registrera äktenskapsförordet, om inte annat följer av 44 § 2 mom.

Om avtalsparterna i ett äktenskapsförord meddelat att lösöre givits som gåva, tillämpas dessutom vad som föreskrivs om registrering och kungörelse av gåvor som avses i 6 § lagen om gåvoutfästelser.

44 §

Ett äktenskapsförord träder i kraft när det har registrerats på behörigt sätt.

Ett äktenskapsförord träder *dock* inte i kraft om det givits in till *magistraten* sedan äktenskapet blivit upplöst eller efter att ett ärende som gäller äktenskapsskillnad har blivit anhängigt.

45 §

Ger den ena maken en gåva av lös egendom till den andra, skall gåvan anmälas hos *magistraten* enligt 6 § lagen om gåvoutfästelser för att gåvotagaren skall kunna få skydd mot återvinningsanspråk från givarens borgenärer vid konkurs eller utsökning.

Gällande lydelse

En gåva som givits i samband med ett äktenskapsförord behöver inte anmälas, om äktenskapsförordet har givits in till domstolen så som stadgas i 43 § och om avtalsparterna i äktenskapsförordet har lämnat uppgift om gåvan samt föremålet och tidpunkten för gåvan.

Bestämmelser om återvinning av en gåva mellan makar finns i lagen om återvinning till konkursbo (758/1991) och i utsökningslagen.

104 §

Föreslagen lydelse

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller inte när föremålet och tidpunkten för gåvan har angivits i ett äktenskapsförord som givits in för registrering enligt 43 §.

För att en make som fått egendom genom avvitrning som avses i 1 mom. eller hans arvingar skall kunna få skydd mot återvinningsanspråk från den andra makens borgenärer vid konkurs eller utsökning skall avvitringshandlingen ges in till magistraten för registrering.

105 §

Då avvitrning skett, äge make eller döds makes arvingar ingiva den däröver uppräta handlingen till rätten; och skall om ingivandet och dagen därför ofördröjligen kungöras i allmänna tidningarna.

105 §

Magistraten skall tillstålla justitieministeriets rättsregistercentral en anmälan om handlingar som den registrerat med stöd av denna lag.

105 a §

Rättsregistercentralen för ett register över äktenskapsförordsärenden, i vilket centralen registrerar de uppgifter som en anmälan enligt 1 mom. ger om den handling som magistraten registrerat samt uppgiften om vilken dag anmälan mottogs och vilken magistrat som mottog den. I registret införs också de uppgifter som befolkningsdatasystemet ger om upplösning av äktenskap eller ändring av makes namn. Avsikten med registerföringen är att göra uppgifterna offentliga. Vem som helst har rätt att få intyg över uppgifterna i registret. En ställig eller kommunal myndighet, en sammanslutning eller en näringsidkare som i sin verksamhet fortgående uppgifter ur registret för godtagbara ändamål kan av rättsregistercentralen få tillstånd att ta del av uppgifterna via en teknisk anslutning. Vid behandlingen av

uppgifterna skall bestämmelserna i personuppgiftslagen (523/1999) iakttas.

127 §

En finsk magistrat kan registrera ett äktenskapsförord eller ett avtal om den lag som skall tillämpas på makars förmögenhetsförhållanden, även om en finsk domstol inte enligt 1 mom. är behörig att pröva ett ärende som gäller makars förmögenhetsförhållanden.

Denna lag träder kraft den 200.

På de ärenden som är anhängiga vid en domstol när lagen träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller när lagen träder i kraft.

4.

Lag

om ändring av 3 kap. 36 § utsökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utsökningslagen av den 3 december 1895 (37/1895) 3 kap. 36 § 1 mom., sådant det lyder i lag 764/1991, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Allmänna stadganden om verkställighet av domar och utslag

36 §

En utmättningsborgenärs talan om att överlåtelse av egendom eller annan rättshandling skall gå åter med stöd av 35 § skall väckas inom sex månader från den dag då borgenären av utmättningsmannen fick veta att hans fordran inte blivit till fullo betald vid utmättningsförsök eller, då det är fråga om en av-

36 §

En utmättningsborgenärs talan om att överlåtelse av egendom eller annan rättshandling skall gå åter med stöd av 35 § skall väckas inom sex månader från den dag då borgenären av utmättningsmannen fick veta att hans fordran inte blivit till fullo betald vid utmättningsförsök eller, då det är fråga om en av-

Gällande lydelse

vittring angående vilken avvitringshandlingen inte har givits in till domstolen, från den dag då den ges in.

Föreslagen lydelse

vittring angående vilken avvitringshandlingen inte har givits in till *magistraten*, den dag då handlingen ges in.

Denna lag träder kraft den 200 .

På de ärenden som är anhängiga vid en domstol när lagen träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller när lagen träder i kraft.

5.**Lag****om ändring av 9 § lagen om återvinning till konkursbo**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 26 april 1991 om återvinning till konkursbo (758/1991) 9 § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

9 §

Återvinning av avvitring

Har gäldenären eftergivit sin rätt vid avvitring såsom avses i 104 § äktenskapslagen, går avvitringen åter,

1) om avvitringshandlingen inte har givits in till domstolen före fristdagen,

2) om avvitringshandlingen har givits in till domstolen senare än ett år före fristdagen, eller

3) om avvitringshandlingen har givits in till domstolen dessförinnan, men senare än tre år före fristdagen, och det inte visas att gäldenären vare sig när avvitringen skedde var eller till följd av avvitringen blev överkuldsatt.

1) om avvitringshandlingen inte har givits in till *magistraten* före fristdagen,

2) om avvitringshandlingen har givits in till *magistraten* senare än ett år före fristdagen, eller

3) om avvitringshandlingen har givits in till *magistraten* dessförinnan, men senare än tre år före fristdagen, och det inte visas att gäldenären vare sig när avvitringen skedde var eller till följd av avvitringen blev överkuldsatt.

Denna lag träder kraft den 200 .

På de ärenden som är anhängiga vid en domstol när lagen träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller när lagen träder i kraft.